
DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Bezpečně projet úsek s několika zrádnými jezi se mu podařilo především díky výborným instruktorům. Byl rád, že se tohoto vodáckého výcviku zúčastnil.

1 bod

1 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- A) Výchozí text je zapsán pravopisně správně.
- ☒ B) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *jezi* má být *jezy*.
- C) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *především* má být *přede vším*.
- D) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *zúčastnil* má být *zúčastnil*.

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *jezy* se skloňuje podle vzoru *hrad* (*s jezy* jako *s hrady*).
- Příslovce *především* se vždy píše dohromady.
- Sloveso *zúčastnit se* je odvozeno od slovesa *účastnit se*. Jestliže základové slovo začíná na písmeno *ú*, píše se toto písmeno také po předponě.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–4

TEXT 1

Bydlí někde v podkroví,
přitom sotva odpoví
správcové, co otvírá mu,
když se vrací domů k ránu,
tenhle básník z podkroví.

Vždycky mu to závidím,
že na všechno najde rým.
A tak když ho potkám k ránu,
jak se vrací domů z flámu,
váhavě ho oslovím:

„Básníku, já hledám rým,
podaruj mě některým,
přece nebude ti
až tolik chyběti
ten jediný, co bude mým...”

„Paní, vy jste popleta,”
povídá ten poeta,
„kdyby každý rým
měl být soukro-rým,
zmizí básně ze světa.

Nejde přece, jak se říká,
psát ty básně do šuplíka,
nezazáří rým ve snáři
ani sušený v herbáři.

A ti, co mi závidí,
zaručeně nevidí,
že ty všechny rýmy
vlastně nepatří mi,
protože je dělám – pro lidi...”

(J. Jakoubek, *Básník*, upraveno)

TEXT 2

U **podstatného jména typu A** (např. *průvodčí*, *choť*) **nelze** ze samotného tvaru 1. pádu čísla jednotného určit, zda toto slovo je rodu mužského životného, nebo rodu ženského. Kterou osobu má mluvčí na mysli, poznáme až při skloňování nebo z kontextu, např. *s průvodčí* × *s průvodčím*; *moje choť* *Jana* × *můj choť* *Petr*.

U **podstatného jména typu B** (např. *číšník*, *vědkyně*) lze ze samotného tvaru 1. pádu čísla jednotného určit, zda toto slovo je rodu mužského životného, nebo rodu ženského.

2 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) Žena promlouvající k básníkovi neschvaluje básníkův sklon k flámování.
- B) Žena požadující po básníkovi rým je správcovou v domě, kde básník bydlí.
- C) Básník je přesvědčen o tom, že svět časem přijde o všechny vytvořené básně.
- ☒ D) Básník sám sebe nepovažuje za výhradního vlastníka všech rýmů, které vytvořil.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny barevně.

3 Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje verše tučně vyznačené v TEXTU 1?

- A) V těchto verších je pomocí personifikace vyjádřeno, že nelze zveřejnit jakoukoli vytvořenou poezii.
- B) V těchto verších je pomocí personifikace vyjádřeno, že nemá smysl psát poezii bez možnosti či úmyslu ji uveřejnit.
- C) V těchto verších je užito ustálené slovní spojení a jejich vyzněním je: Nelze zveřejnit jakoukoli vytvořenou poezii.
- ☒ D) V těchto verších je užito ustálené slovní spojení a jejich vyzněním je: Nemá smysl psát poezii bez možnosti či úmyslu ji uveřejnit.

Zdůvodnění

Ve vyznačených verších je užito ustálené slovní spojení *psát do šuplíku*, které má význam *psát bez možnosti nebo bez úmyslu napsané uveřejnit*.

4 Které z následujících tvrzení o slovech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) Obě tato slova jsou podstatná jména typu A.
- B) Žádné z těchto slov není podstatné jméno typu A.
- C) Podstatné jméno typu A je slovo *paní*, nikoli však slovo *popleta*.
- ☒ D) Podstatné jméno typu A je slovo *popleta*, nikoli však slovo *paní*.

Zdůvodnění

U slova *popleta* nelze ze samotného tvaru 1. pádu čísla jednotného určit, zda toto slovo je rodu mužského životného, nebo rodu ženského. Kterou osobu má mluvčí na mysli, poznáme až při skloňování (např. *jsou to popletové* × *jsou to poplety*) nebo z kontextu (např. *můj strýc je popleta* × *moje teta je popleta*).

5 Přiřadte k jednotlivým větám (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

- 5.1 Ze sousední ordinace se několikrát za sebou ozvalo dost hlasité ouvej. _____
- 5.2 Vzhledem k okolnostem všichni nakonec vyhověli návrhu uzavřít příměří. _____
- 5.3 Poslouchat jeho lži na dnešním jednání nebylo pro nikoho z přítomných vůbec snadné. _____
- A) Tato věta obsahuje podmět vyjádřený zájmenem a přísudek slovesný.
- B) Tato věta obsahuje podmět vyjádřený slovesem v infinitivu a přísudek slovesný.
- C) Tato věta obsahuje podmět vyjádřený slovesem v infinitivu a přísudek jmenný se sponou.
- D) Tato věta obsahuje podmět vyjádřený neohebným slovním druhem a přísudek slovesný.
- E) Tato věta obsahuje podmět vyjádřený neohebným slovním druhem a přísudek jmenný se sponou.

Řešení a zdůvodnění

- 5.1 D)
Tato věta obsahuje podmět vyjádřený citoslovce (*ouvej*), tj. neohebným slovním druhem, a přísudek slovesný (*se ozvalo*).
- 5.2 A)
Tato věta obsahuje podmět vyjádřený zájmenem (*všichni*) a přísudek slovesný (*vyhověli*).
- 5.3 C)
Tato věta obsahuje podmět vyjádřený slovesem v infinitivu (*poslouchat*) a přísudek jmenný se sponou (*nebylo snadné*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

pravěký	bezprostředně	nadpozemský	nedochvilný
pochopitelně	mnohočetný	obdobně	bohudík
domorodý	dotazník	předpokládaný	nejvybranější

6 Vypište z výchozího textu tři slova, z nichž každé obsahuje dva kořeny.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení a zdůvodnění

- Slovo *domorodý* má kořeny *dom* + *rod*.
- Slovo *mnohočetný* má kořeny *mnoh* + *čet*.
- Slovo *bohudík* má kořeny *boh* + *dík*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–11

(1) Během druhé světové války nacisté zabavovali zvony a roztavovali je pro potřeby válečného průmyslu. Nařízení, jímž zloději ve vojenských uniformách své počínání legitimizovali, bylo vydáno dne 26. 11. 1941. Následujícího roku z území protektorátu Čechy a Morava vojáci odvezli přes 90 % všech zdejších zvonů. Češi se tehdy museli rozloučit s 9 801 zvony.

Vzpomínkou na smutné časy je nedávno odlitý zvon se symbolickým názvem, jenž své bratry proměněné ve zbraně připomíná jak jménem, tak svou hmotností 9 801 kg. Zvon #9801 byl z velké části financován veřejnou sbírkou, jejíž organizace se ujali členové spolku příznivců zvonařství. Jeho výroba byla pro zvonaře z rakouské firmy Grassmayr skutečnou výzvou.

(2) Sbírka byla zahájena 3. února 2022 (celkem se vybralo 12,5 milionu Kč), samotný zvon byl odlit již 10. června téhož roku. Pozoruhodnou reliéfní výzdobu, která mimo jiné vzdává čest zvonařům, jejichž práce byla za války zničena, vytvořili pražští mistři. Na zvonu je nápis *Promlouvám hlasem tisíců zvonů, které umlčela válka*.

A jak zvony vůbec vznikají? Nejprve se z vosku vytvoří tzv. falešný zvon, který slouží k výrobě unikátní formy. Ta se uloží do licí jámy, v peci se roztaví zvonovina¹ a nalije se do formy. Samotné odlití zvonu trvá krátce (zvon #9801 byl prý odlit za pouhých šest minut), je však značně rizikové. Při odlévání má totiž roztavená zvonovina teplotu přes 1 000 °C (v minulosti se některé velké zvony nepodařilo odlít napoprvé, a to zřejmě kvůli vysoké teplotě slitiny). Po vychladnutí se forma rozbije a zvon je na světě.

Zvon #9801 se v Praze poprvé rozezněl koncem srpna 2022. Toto výjimečné dílo slouží jako varování, že umění lze snadno přetavit ve smrtící nástroj.

¹ specifický druh bronzu, konkrétně slitina obsahující 78 % mědi a 22 % cínu

(www.9801.cz; www.denikn.cz, upraveno)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
7.1 Náklady na výrobu zvonu #9801, zhotoveného v rakouské firmě Grassmayr, činily celkem 12,5 milionu Kč.	☐	☒
7.2 Teplota roztavené slitiny, která se nazývá zvonovina, je ve chvíli odlévání zvonu vyšší než 1 000 stupňů Celsia.	☒	☐
7.3 Více než 90 % zvonů, které nacisté během druhé světové války zabavili, pocházelo z protektorátu Čechy a Morava.	☐	☒
7.4 Reliéfní výzdoba zvonu #9801 byla vytvořena podle kopie návrhu českých zvonařů, jehož originál byl za druhé světové války zničen.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/neppravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

8 Vypište z první části výchozího textu tři podstatná jména, která se skloňují podle vzoru muž.

(Slovo Grassmayr neposuzujte, není správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

zloději, příznivců, zvonaře

9 Která z následujících informací je ve výchozím textu předkládána jako nejméně jistá?

- A) informace, že odlévání zvonu je dost rizikové
- B) informace, že zvon #9801 byl odlit v červnu 2022
- ☒ C) informace, že odlití zvonu #9801 trvalo pouhých 6 minut
- D) informace, že kdysi se nepovedlo některé velké zvony odlít napoprvé

Zdůvodnění

Ve výchozím textu je uvedeno, že *odlití zvonu trvá krátce* a že *zvon #9801 byl prý odlit za pouhých šest minut*. Částice *prý* má význam nejistoty, vyjadřuje pochybnosti plynoucí z toho, že jde o přejaté sdělení. Na rozdíl od ostatních posuzovaných informací tedy informace, že odlití zvonu #9801 trvalo pouhých 6 minut, není v textu předkládána jako zcela jistá.

10 Které z následujících tvrzení o zájmenu tučně vyznačeném ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Z gramatického hlediska toto zájmeno odkazuje pouze ke slovu *zvon*, z hlediska smyslu sdělení však odkazuje jak ke slovu *zvon*, tak ke slovu *název*.
- B) Z gramatického hlediska toto zájmeno odkazuje pouze ke slovu *název*, z hlediska smyslu sdělení však odkazuje jak ke slovu *zvon*, tak ke slovu *název*.
- ☒ C) Z gramatického hlediska může toto zájmeno odkazovat jak ke slovu *zvon*, tak ke slovu *název*, z hlediska smyslu sdělení je však zřejmé, že odkazuje ke slovu *zvon*.
- D) Z gramatického hlediska může toto zájmeno odkazovat jak ke slovu *zvon*, tak ke slovu *název*, z hlediska smyslu sdělení je však zřejmé, že odkazuje ke slovu *název*.

Zdůvodnění

Zájmeno *jenž* užitý v první části výchozího textu odkazuje k podstatnému jménu rodu mužského užitému v čísle jednotném, z gramatického hlediska tedy může odkazovat jak ke slovu *zvon*, tak ke slovu *název*. Zohledníme-li však smysl sdělení, je zřejmé, že zájmeno *jenž* odkazuje pouze ke slovu *zvon*: *(zvon) své bratry proměněné ve zbraně připomíná jak jménem, tak svou hmotností 9 801 kg*.

11 Ve které z následujících možností je významový vztah mezi slovy nejpodobnější vztahu mezi slovy ZVONOVINA – ZVON?

(Slova *zvonovina* a *zvon* posuzujte ve významu, v němž jsou užitá ve výchozím textu. Správná je pouze možnost, v níž pořadí slov odpovídá pořadí *zvonovina* – *zvon*.)

- ☒ A) sníh – iglú
- B) sopka – láva
- C) poleva – čokoláda
- D) zmrzlina – kornout

Zdůvodnění

Jak v zadané dvojici slov, tak v možnosti A) první slovo označuje materiál, z něhož se vyrábí něco, co je označeno druhým slovem; tj. *zvon* je předmět vyrobený ze *zvonoviny*, *iglú* je stavba vyrobená ze *sněhu*.

- 12 **Souvětí:** *****, která nejčastěji zobrazují momentky ze života obyčejných lidí, toto prestižní ocenění patří právem.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (***) ve výše uvedeném souvětí, aby toto souvětí bylo gramaticky správné?**

- A) Autorce unikátních výtvarných děl
 B) Autorka unikátních výtvarných děl
 C) Autorce svými unikátními výtvarnými díly
 D) Autorka svými unikátními výtvarnými díly

Zdůvodnění

V posuzovaném souvětí je vynechána 1. část věty hlavní, na vynechané místo tedy patří úsek, na který správně navazuje 2. část věty hlavní (VH: *Autorce unikátních výtvarných děl toto prestižní ocenění patří právem.*).

max. 2 body

- 13 **Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).**

	A	N
13.1 Kadeřnice měla natolik nabitý diář, že mi první volný termín nabídla až za tři měsíce.	☒	☐
13.2 Papírový drak, kterého si děti včera pouštěly, omylem skončil na nejvyšší větvi nedalekého stromu.	☒	☐
13.3 Každou žádost podanou písemně je nutné opatřit podpisem, jehož pravost musí být potvrzena notářem.	☒	☐
13.4 Nedomykavost srdečních chlopní lze účinně odstranit operací, která se na našem specializovaném pracovišti provádí již řadu let.	☒	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 14

Po ***** stranách ulice se válely odpadky. Soused nahlas nadával, protože už od rána jen uklízel. Naši pomoc, ●●●● opakovaně, ale odmítl.

max. 2 body

14

- 14.1 **Napište náležitý spisovný tvar slova *oba*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.**

- 14.2 **Napište náležitý spisovný tvar slova *nabízený*, který patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.**

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky i pravopisně správný.)

Řešení a zdůvodnění

- 14.1 tvar zájmena *oba* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *strana*, které je ve výchozím textu užito v 6. pádě čísla množného → *obou*
- 14.2 tvar přídavného jména *nabízený* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *pomoc*, které je ve výchozím textu užito ve 4. pádě čísla jednotného → *nabízenou*

15 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

- A) Věnovala dvacet minut tomu, aby odpověděla tak, jak Borgov nečekal. Další hodiny se nedívala na něj ani na diváky, dokonce ani na rozhodčího ne. Sledovala pouze ztělesněné hrozby – jezdce, střelce, věž, pěšce, krále a dámu.
- B) Už seděl u stolu a čekal na ni. Při tom pohledu se mladé ženě zastavilo srdce i dech: ta nehybná postava, upřeně pozorující černé figurky v základním postavení, nejevila žádné známky slabosti.
- C) Zahájila pěšcem na d4 a soustředila se na šachovnici. V hlavě měla jasno a tahy znala. Sedmým tahem ji ovšem Borgov překvapil.
- D) Beth pomalu došla k šachovnici a usadila se k bílým. Z obecenstva se ozval tichý potlesk. Rozhodčí zmáčkl knoflík a Beth uslyšela, jak se jí rozběhly hodiny.
- E) Když Beth přecházela jeviště, všimla si, že hlediště je úplně napěchované. Pak se ten obrovský dav ztišil a ona se poprvé podívala na Borgova. Měla z něj hrůzu od té doby, co ho spatřila před gorilí klecí během turnaje v Mexiku.
- F) Když Borgovovi zbývalo posledních sedm minut, rozhodl se, že nechá svůj tah zapečetit. Pokračovat v rozehrané partii se bude následující den ráno.

(W. Tevis, *Dámský gambit*, upraveno)

Řešení

15.1 – E); 15.2 – B); 15.3 – D); 15.4 – C); 15.5 – A); 15.6 – F)

E) Když Beth přecházela jeviště, všimla si, že hlediště je úplně napěchované. Pak se ten obrovský dav ztišil a ona se poprvé podívala na Borgova. Měla z něj hrůzu od té doby, co ho spatřila před gorilí klecí během turnaje v Mexiku. **B)** Už seděl u stolu a čekal na ni. Při tom pohledu se mladé ženě zastavilo srdce i dech: ta nehybná postava, upřeně pozorující černé figurky v základním postavení, nejevila žádné známky slabosti. **D)** Beth pomalu došla k šachovnici a usadila se k bílým. Z obecenstva se ozval tichý potlesk. Rozhodčí zmáčkl knoflík a Beth uslyšela, jak se jí rozběhly hodiny. **C)** Zahájila pěšcem na d4 a soustředila se na šachovnici. V hlavě měla jasno a tahy znala. Sedmým tahem ji ovšem Borgov překvapil. **A)** Věnovala dvacet minut tomu, aby odpověděla tak, jak Borgov nečekal. Další hodiny se nedívala na něj ani na diváky, dokonce ani na rozhodčího ne. Sledovala pouze ztělesněné hrozby – jezdce, střelce, věž, pěšce, krále a dámu. **F)** Když Borgovovi zbývalo posledních sedm minut, rozhodl se, že nechá svůj tah zapečetit. Pokračovat v rozehrané partii se bude následující den ráno.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Pokud zavítáte do jižních Čech, nesmíte vynechat návštěvu Písku. V tomto malebném městě se nachází nejstarší dochovaný **kamený** most na našem území (někdy zvaný Jelení) a další významné pamětihodnosti. Součástí historického centra je také písecká sladovna. Stojí na břehu řeky Otavy a vybudována byla v 19. století. Skoro 100 let zde byla výrobní sladu pro pivovary, v současné době tento bývalý průmyslový objekt slouží jako kulturní středisko.

Rozlehlá čtyřpatrová budova nabízí rozličné výstavy, které vám pomocí kreativních her **sprostředkují** spoustu zážitků. Jedna ze stálých expozic má název *Mraveniště*. Jde o obří dřevěný labyrint, který je plný skrýší a přibližuje nelehký život v mravenčí kolonii. Na výstavě pojmenované *Království včel a bylin* zase prozkoumáte **včelí** město. Na dalším místě se ponoříte do dechberoucího světa animace, jinde objevíte kouzlo ilustrovaných knih. Návštěvu tohoto kulturního střediska si zajistě **náramě** užijete.

(www.sladovna.cz, upraveno)

max. 4 body

16 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova запиšte bezchybně; ohebná slova запиšte ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v textu. Podtržené výrazy jsou zapsány správně. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *kamenný* je odvozeno od podstatného jména *kámen* příponou *-ný*.
- Sloveso *zprostředkovat* je odvozeno od podstatného jména *prostředek* předponou *z-* (touto předponou se od podstatných nebo přídavných jmen tvoří slovesa s významem *učinít nebo stát se tím, co znamená slovo základové*).
- Přídavné jméno *včelí* se skloňuje podle vzoru *jarní* (*včelí město* jako *jarní město*).
- Příslovce *náramě* je odvozeno od přídavného jména *náramný*.

Tanec s hudbou

Zářivě bílou pláž omývají vlny tyrkysového Tichého oceánu a pod palmami tančí krásky s nádhernými květinovými věnci kolem krku. Jejich ladné pohyby ale nemají jen okouzlit turisty z plážových hotelů. Tanec hula je zejména výrazem úcty k havajské přírodě a kultuře.

Původně hula tančili jenom muži, a to při zpěvu „a cappella“ (tj. zpěv bez doprovodu hudebních nástrojů). Postupem času se do tance zapojily i ženy a přidaly se hudební nástroje. Dnes při hula hudebníci často hrají na ukulele nebo se tančí v rytmu bubnů.

Pokud si chcete tuto starou havajskou tradici dosyta užít, zajedťte v květnu na ostrov Molokai. Zde se již od roku 1991 každoročně koná třídní festival tance hula.

1 bod

17 Které z následujících slovních hodnocení nejlépe odpovídá výchozímu textu?

- A) Úkolem bylo napsat reklamní text doporučující plážový hotel a toto zadání jsi splnil. Dobře jsi rozčlenil text do odstavců, oceňuji i výběr jazykových prostředků a vysvětlení termínu *a cappella*. Titulek by ale mohl být poutavější.
- ☒ B) Úkolem bylo napsat publicistický text o nějaké zahraniční tradici a toto zadání jsi splnil. Dobře jsi rozčlenil text do odstavců, oceňuji i výběr jazykových prostředků a vysvětlení termínu *a cappella*. Titulek by ale mohl být poutavější.
- C) Úkolem bylo napsat reklamní text doporučující plážový hotel a toto zadání jsi splnil. Oceňuji výběr jazykových prostředků a poutavý titulek. Příště se ale více soustřeď na členění textu (poslední dva odstavce je potřeba spojit) a nepoužívej termíny (např. *a cappella*) – ty totiž do tohoto typu textu nepatří.
- D) Úkolem bylo napsat publicistický text o nějaké zahraniční tradici a toto zadání jsi splnil. Oceňuji výběr jazykových prostředků a poutavý titulek. Příště se ale více soustřeď na členění textu (poslední dva odstavce je potřeba spojit) a nepoužívej termíny (např. *a cappella*) – ty totiž do tohoto typu textu nepatří.

Zdůvodnění

Výchozí text vykazuje znaky publicistického stylu (např. obsahuje titulek, autor textu navazuje kontakt se čtenářem), účelem textu je seznámit čtenáře s konkrétní zahraniční tradicí. Jazykové prostředky jsou užity vhodně, rozčlenění textu do odstavců je logické. Typickým znakem publicistických textů je snaha upoutat čtenářovu pozornost, proto by bylo vhodné použít poutavější titulek, který by čtenáře zaujal.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

Arthur Dent se ve čtvrtek v osm ráno necítil nejlíp. Mátožně bloumal po ložnici, otevřel okno, uviděl, jak obrovský žlutý buldozer vjíždí na jeho zahradu, odkráčel do koupelny a začal se mýt. **Myslí** mu přitom bloudilo slovo *buldozer* a hledalo, s čím by se mohlo spojit. Matně se rozpomínal, že včera vypěnil. Cože to bylo? Ach ano, večer se přece v hospodě rozčiloval KVŮLI STAVBĚ dálničního obchvatu, o **níž** se zrovna ten den dozvěděl. Ten obchvat ale městská rada přece nemůže prosadit... Nebo...?

O patnáct vteřin později už Arthur ležel v bahně před buldozerem.

L. Prosser byl jenom člověk. Konkrétně řečeno, byl to asi čtyřicetiletý, dosti obtloustlý zaměstnanec obecní rady v poněkud ošuntělém oděvu. Teď právě stál nad Arthurem a snažil se ho zvíkat: „No tak, pane Dente, tohle nevyhrajete. Nemůžete tady přece ležet NAVĚKY.“

Arthur dál ležel v blátě a šklebil se: „Vsaďte se!“

„Obávám se, že se s tím obchvatem budete muset smířit,“ opáčil L. Prosser. „Měl jste právo v zákonné lhůtě vznést námitky nebo předložit protinávrh. Ty plány byly vyvěšené na plánovacím oddělení úřadu pro místní rozvoj tři čtvrtě roku.“

„Šel jsem se tam na ty plány podívat hned, jak jsem zjistil, že mi chcete zbourat dům.“

„Ale jo. Byly ve sklepě vašeho úřadu na dně zamčené registračky. Tu jste vecpali na zrušený záchod a na dveře dali ceduli *Pozor leopard!*“

L. Prosser raději změnil téma: „Dálniční obchvat se vám bude líbit.“

„Hele, drž hubu,“ zavrčel Arthur, „jdí do háje i s tou svou pitomou dálnicí.“

L. Prosser zalapal po dechu, rychle se ale vzpamatoval: „Pane Dente, rád bych vám poskytl věcnou informaci. Víte, jakou škodu by utrpěl tenhle buldozer, kdybych ho pustil a on vás převálcoval?“

„Jakou?“

„Vůbec žádnou,“ řekl klidným hlasem L. Prosser a odmašíroval.

(D. Adams, *Stopařův průvodce Galaxií*, upraveno)

TEXT 2

Charakteristika vnější: popis vzhledu literární postavy.

Charakteristika vnitřní typu A: povahové vlastnosti literární postavy jsou v textu přímo pojmenovány (pomocí přídavných či podstatných jmen), např. *Eva je hodná; Petr je sobec*.

Charakteristika vnitřní typu B: povahové vlastnosti literární postavy nejsou v textu přímo pojmenovány, ale vyplývají z popisu jejího jednání.

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Na kdysi funkčním záchodě, který se nacházel ve sklepě úřadu pro místní rozvoj, žil leopard.	☐	☒
18.2 Arthur se o stavbě dálničního obchvatu dozvěděl ve středu, tedy jiný den, než na jeho zahradu vjel buldozer.	☒	☐
18.3 Navzdory předloženým argumentům Arthur odmítal vstát ze země, a tak se L. Prosser rozhodl, že ho nechá přejet buldozerem.	☐	☒
18.4 Zákonná lhůta, ve které člověk může podat námitku proti rozhodnutí úřadu pro místní rozvoj, činí podle L. Prossera tři čtvrtě roku.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

19

19.1 Napište druh příslovečného určení, kterým je v TEXTU 1 větný člen *kvůli stavbě*.

19.2 Napište druh příslovečného určení, kterým je v TEXTU 1 větný člen *navěky*.

(Odpověď запиšte slovem, nepoužívejte zkratky. Posuzované větné členy jsou v TEXTU 1 zapsány velkými písmeny.)

Řešení

19.1 (příslovečné určení) příčiny/příčinné/důvodu/důvodové

19.2 (příslovečné určení) času/časové

1 bod

20 Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) Text obsahuje stručnou vnější charakteristiku L. Prossera i Arthura. Jedna z těchto postav je v textu charakterizována pomocí charakteristiky vnitřní typu A.
- B) Text obsahuje stručnou vnější charakteristiku L. Prossera i Arthura. Pomocí charakteristiky vnitřní typu A tyto postavy charakterizovány v textu nejsou.
- C) Text obsahuje stručnou vnější charakteristiku L. Prossera, nikoli však Arthura. Jedna z těchto postav je v textu charakterizována pomocí charakteristiky vnitřní typu A.
- ☒ D) Text obsahuje stručnou vnější charakteristiku L. Prossera, nikoli však Arthura. Pomocí charakteristiky vnitřní typu A tyto postavy charakterizovány v textu nejsou.

Zdůvodnění

TEXT 1 obsahuje stručnou vnější charakteristiku L. Prossera (*asi čtyřicetiletý, dosti obtloustlý zaměstnanec obecní rady v poněkud ošuntělém oděvu*), vzhled Arthura v textu popsán není. Určité povahové vlastnosti L. Prossera a Arthura vyplývají z popisu jednání těchto postav, nejsou však v textu pojmenovány přímo.

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o vynechaném místě (***) v TEXTU 1 je pravdivé?**

(Na vynechané místo lze doplnit pouze takový úsek, který zachová textovou návaznost.)

- A) Na toto místo lze doplnit jak úsek *Vzápětí padla otázka: „A jestli se vám je podaří najít?”*, tak úsek *Vzápětí padla otázka, jestli se mu je podaří najít.*
- B) Na toto místo lze doplnit jak úsek *Vzápětí padla otázka: „A jestli se vám je podaří najít?”*, tak úsek *Vzápětí padla otázka, jestli se jim je podaří najít.*
- ☒ C) Na toto místo lze doplnit jak úsek *Vzápětí padla otázka: „A podařilo se vám je najít?”*, tak úsek *Vzápětí padla otázka, jestli se mu je podařilo najít.*
- D) Na toto místo lze doplnit jak úsek *Vzápětí padla otázka: „A podařilo se vám je najít?”*, tak úsek *Vzápětí padla otázka, jestli se jim je podařilo najít.*

Zdůvodnění

Na vynechané místo patří úsek, v němž L. Prosser reaguje na bezprostředně předcházející přímou řeč, v níž Arthur hovoří o již proběhlé události (*Šel jsem se tam na ty plány podívat hned, jak jsem zjistil, že mi chcete zbourat dům.*). Pokud bude promluva L. Prossera realizována prostřednictvím přímé řeči, musí být sloveso *podařit se* užito v čase minulém (*A podařilo se vám je najít?*). Zájmeno *vám* v této promluvě odkazuje k Arthurovi: obě promlouvající postavy si totiž vykají. Pokud bude promluva L. Prossera realizována prostřednictvím nepřímé řeči, musí obsahovat zájmeno *on* užité ve 3. pádě – *Vzápětí padla otázka, jestli se mu (tj. Arthurovi) je podařilo najít.*

1 bod

22 Které z následujících tvrzení o slovních spojeních podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

- ☒ A) Pouze slovní spojení *jdi do háje* je v daném kontextu citově zabarvené.
- B) Každé z těchto slovních spojení je v daném kontextu citově zabarvené.
- C) Pouze slovní spojení *ležel v blátě* je v daném kontextu citově zabarvené.
- D) Žádné z těchto slovních spojení není v daném kontextu citově zabarvené.

Zdůvodnění

Slovní spojení *jdi (s něčím) do háje* má význam *odejdi, neobtěžuj s tím* a v daném kontextu je citově zabarvené. Slovní spojení *ležel v blátě* v daném kontextu citově zabarvené není, popisuje totiž skutečný stav věcí, což dokládá i úsek *O patnáct vteřin později už Arthur ležel v bahně před buldozerem.*

1 bod

23 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) *Myslí* je v textu sloveso a *níž* je v textu zájmeno.
- B) *Myslí* je v textu sloveso a *níž* je v textu neohebné slovo.
- ☒ C) *Myslí* je v textu podstatné jméno a *níž* je v textu zájmeno.
- D) *Myslí* je v textu podstatné jméno a *níž* je v textu neohebné slovo.

Zdůvodnění

V TEXTU 1 je tučně vyznačeno podstatné jméno *mysl* užité v 7. pádě čísla jednotného a vztažné zájmeno *jež* užité v 6. pádě čísla jednotného.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 24–27

(1) Američtí psychologové Christopher Chabris a Daniel Simons uskutečnili na konci 90. let experiment, známý jako test neviditelné gorily. Natočili půlminutové video, v němž si dva tříčlenné týmy (jeden v černých, druhý v bílých tričkách) hází dvěma míči. Mezi přihrávající si hráče, kteří stále střídají své pozice, zhruba ve 20. vteřině vstoupí člověk převlečený za gorilu, několikrát se uhodí do hrudi a zase odkrácí.

Video poté sledovali účastníci experimentu: měli za úkol počítat, kolikrát si mezi sebou přihrají míč hráči v bílých tričkách. Následně se vědci ptali na to, ***** si při počítání přihrávek někdo všiml něčeho zvláštního. Zjistili, že přes 40 % dotazovaných gorilu vůbec nezaregistrovalo. Nejde o to, že by na ni zapomněli. Oni ji skutečně neviděli: ***** se totiž naše pozornost soustředí na jednu konkrétní věc, náš mozek další vjemy, které nepokládá za důležité, zcela ignoruje. Tomuto fenoménu se říká slepota z nepozornosti a je na něm založena řada kouzelnických triků. Své závěry experimentátoři popsali v knize *Neviditelná gorila*.

(2) Psycholog Trafton Drew podobným způsobem zkoušel schopnosti radiologů. Ti měli na rentgenových snímcích lidského těla hledat známky nemoci, přičemž na některé ze snímků byl přidán obrázek gorily. Odhalilo ji pouze 17 % testovaných. Je tedy evidentní, že mozek i oči nám někdy zalžou. S tím zkrátka musíte počítat.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

max. 2 body

24 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
24.1 V experimentu T. Drewa dostali radiologové za úkol vybrat ze sady rentgenových snímků ty, na nichž je obrázek gorily.	☐	☒
24.2 Ve videu, které bylo použito při experimentu známém jako test neviditelné gorily, se pohybuje lichý počet hráčů v bílých tričkách.	☒	☐
24.3 U více než 40 % účastníků experimentu, který na sklonku 90. let realizovali Ch. Chabris a D. Simons, se projevila slepota z nepozornosti.	☒	☐
24.4 Lidé účastníci se experimentu Ch. Chabrise a D. Simonse své osobní zkušenosti se slepotou z nepozornosti popsali v knize <i>Neviditelná gorila</i> .	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

25 Které z následujících tvrzení neodpovídá výchozímu textu?

- A) V druhé části textu se autor textu přímo obrací na čtenáře.
- B) Autor textu stručně vysvětluje princip slepoty z nepozornosti.
- ☒ C) Účelem textu je apelovat na čtenáře, aby podstoupili test pozornosti.
- D) První část textu obsahuje popisnou pasáž, která přibližuje konkrétní experiment.

Zdůvodnění

- Autor textu se v druhé části textu přímo obrací na čtenáře (*Je tedy evidentní, že mozek i oči nám někdy zalžou. S tím zkrátka musíte počítat.*).
- Autor textu stručně vysvětluje princip slepoty z nepozornosti, např. *pokud se totiž naše pozornost soustředí na jednu konkrétní věc, náš mozek další vjemy, které nepokládá za důležité, zcela ignoruje. Tomuto fenoménu se říká slepota z nepozornosti.*
- Účelem textu je přiblížit čtenářům experiment, známý jako test neviditelné gorily. V žádné z pasáží textu jeho autor neapeluje na čtenáře, aby podstoupili test pozornosti.
- První část výchozího textu obsahuje popisnou pasáž, která přibližuje konkrétní experiment: *dva tříčlenné týmy (jeden v černých, druhý v bílých tričkách) hází dvěma míči. Mezi přihrávajícím si hráče, kteří stále střídají své pozice, zhruba ve 20. vteřině vstoupí člověk převlečený za gorilu, několikrát se uhodí do hrudi a zase odkráčí. Video poté sledovali účastníci experimentu: měli za úkol počítat, kolikrát si mezi sebou přihrají míč hráči v bílých tričkách.*

1 bod

26 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

- A) V daném kontextu je synonymem slova *ignorovat* slovo *promíjet* a synonymem slova *fenomén* slovo *jev*.
- ☒ B) V daném kontextu je synonymem slova *ignorovat* slovo *opomíjet* a synonymem slova *fenomén* slovo *jev*.
- C) V daném kontextu je synonymem slova *ignorovat* slovo *promíjet* a synonymem slova *fenomén* slovo *důkaz*.
- D) V daném kontextu je synonymem slova *ignorovat* slovo *opomíjet* a synonymem slova *fenomén* slovo *důkaz*.

Zdůvodnění

Slovo *ignorovat* má význam *nedbat, opomíjet, přehlížet*; slovo *fenomén* má v daném kontextu význam *(neobyčejný) úkaz, jev*.

1 bod

27 Na každé ze dvou vynechaných míst (*****) ve výchozím textu je nutné doplnit jedno slovo. Kdy budou oba příslušné větné celky smysluplné a gramaticky správné?

- A) když na každé z vynechaných míst doplníme slovo *zda*
- B) když na každé z vynechaných míst doplníme slovo *pokud*
- ☒ C) když na první vynechané místo doplníme slovo *zda* a na druhé vynechané místo doplníme slovo *pokud*
- D) když na první vynechané místo doplníme slovo *pokud* a na druhé vynechané místo doplníme slovo *zda*

Zdůvodnění

Na první vynechané místo ve výchozím textu patří slovo *zda*, které uvozuje závislou otázku. Užití slova *pokud* by v daném souvětí bylo nelogické a gramaticky nesprávné.

Na druhé vynechané místo ve výchozím textu patří slovo *pokud*, které vyjadřuje podmínku, za níž platí, že *náš mozek další vjemy zcela ignoruje*.

28 Ve kterém z následujících větných celků není správně zapsána interpunkce?

- A) Raději jděte babičce naproti, už dlouho u nás nebyla.
- B) Pozvánku jsem nedostala včas, a proto jsem nemohla přijít.
- C) Roční pojištění celého domu bylo o 10 000 Kč dražší, než jsme čekali.
- ☒ D) Nedávno zrekonstruovaný palác, který pochází z 16. století včera vyhořel.

Zdůvodnění

Souvětí uvedené v možnosti D) obsahuje vedlejší větu vloženou (*který pochází z 16. století*), která musí být z obou stran oddělena čárkou.

29 Na vynechané místo (***) v českém ustáleném slovním spojení doplňte příslušné přídavné jméno v náležitém tvaru.**

Prokop si zvykl chodit k nám každý den po práci na kafe. Je u nás pečený *****.

Řešení

Je u nás pečený *vařený*.

30 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (30.1–30.4) souvětí (A–F), které patří na vynechané místo (***) v příslušném tvrzení.**

(Žádná možnost z nabídky A–F nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

30.1 Sloveso <i>jít</i> je v souvětí <i>Zavři, dveřmi jde dovnitř chlad</i> užito ve stejném významu jako v souvětí *****	_____
30.2 Sloveso <i>jít</i> je v souvětí <i>Opravili kličku, takže okno jde konečně otevřít</i> užito ve stejném významu jako v souvětí *****	_____
30.3 Sloveso <i>jít</i> je v souvětí <i>Ulevilo se nám, že na chatě už zase jde elektrina</i> užito ve stejném významu jako v souvětí *****	_____
30.4 Sloveso <i>jít</i> je v souvětí <i>Oznámil kamarádům, že po maturitě jde na vysokou školu</i> užito ve stejném významu jako v souvětí *****	_____
A) <i>V novinách psali, že bouřka šla z jihozápadu.</i>	
B) <i>Ocenil, že hodiny na nádraží šly naprosto přesně.</i>	
C) <i>Nosil zelená trička, protože tahle barva mu šla k očím.</i>	
D) <i>Překvapilo ho, že vstupenky šly koupit jen přes internet.</i>	
E) <i>Sehnali jsme náhradu za účetního, který šel v září do důchodu.</i>	
F) <i>Místní podnikatel nikdy nezastíral, že mu vždycky šlo hlavně o peníze.</i>	

Řešení a zdůvodnění

30.1 A)

Sloveso *jít* je jak v souvětí *Zavři, dveřmi jde dovnitř chlad*, tak v souvětí *V novinách psali, že bouřka šla z jihozápadu* užito ve významu *postupovat, šířit se prostorem*.

30.2 D)

Sloveso jít je jak v souvětí Opravili kličku, takže okno jde konečně otevřít, tak v souvětí Překvapilo ho, že vstupenky šly koupit jen přes internet užito ve významu je možné, proveditelné, lze.

30.3 B)

Sloveso jít je jak v souvětí Ulevilo se nám, že na chatě už zase jde elektřina, tak v souvětí Ocenil, že hodiny na nádraží šly naprosto přesně užito ve významu být v chodu, v činnosti, fungovat.

30.4 E)

Sloveso jít je jak v souvětí Oznamil kamarádům, že po maturitě jde na vysokou školu, tak v souvětí Sehnali jsme náhradu za účetního, který šel v září do důchodu užito ve významu volit si nějaké zaměstnání, nějakou činnost, nějaký stav.